

Misilitsinnernut ilitsersuut Qallunaat oqaasii

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik
Juuni 2020

Imai	
Aallaqqaataa	2
Qallunaat oqaasiini misilitsissutit	2
Piginnaasatigut misilitsinneq	3
Misilitsissutitut assersuutit Iserasuaat nittartagaani uani takuuneqarsinnaapput	3
<i>Atuartut suliaannik nalilersuineq</i>	3
<i>Allanneq</i>	3
<i>Ikiuutit</i>	4
Allattariarsorluni misilitsinneq	4
<i>Misilitsinnerit ingerlannerat</i>	4
<i>Oqaloqatigiinneq</i>	4
<i>Misilitsissut Suliassanut assersuutit, link takuuk</i>	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Qarasaasiamik atuineq	6
<i>Peqqissaarneq/layout</i>	6
<i>Misilitsinnermi ikiuutit</i>	6
Oqaluttariarsorluni misilitsinneq	7
<i>Misilitsinnerup ingerlanneqarnera</i>	7
<i>Ikiuutit</i>	7
<i>Kisimiülluni imaluunniit misilitseqatigiülluni</i>	7
<i>Pisassiissutit</i>	8
<i>Qupperneq nalinginnaasoq</i>	9
<i>Nalilersuineq</i>	11
Karakterit oqaasertalernissaannut siunnersuut	13
Karakterit oqaasertalernissaannut siunnersuut	16

Aallaqqaataa

Qallunaat oqaasiinik atuartitsissut atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat kiisalu atuartitsissutit siunertaat ilikkagassatullu anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 16, 24. juni 2003-meersumi immikkoortut sisamat ukua aallaavigalugit allaaserisaavoq:

- Attaveqatigiittarneq
- Paasissutissarsiorneq
- Kulturi aamma inuuniarnikkut atugassarititaasut
- Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq.

Immikkoortut taakkua sisamat misilitsinnermi ilaatinneqarput; allattariarsorluni oqaluttariarsorlunilu misilitsinnerit tamarmik immikkoortut sisamat taakkua ilaannik toqqakkanik imaqarput.

Qallunaat oqaasiini oqaluttariarsorluni allattariarsorlunilu misilitsinnerit siullertut attaveqatigiinni- arnermi piginnaasanik misilitsiffiupput. Atuartoq taamaalilluni ilikkagassatut pilersaarutini allaatigi- neqartutut pissarsinermigut (receptiv) naammassisaqarnermigullu (produktiv) piginnaasaminik misi- litsippoq. Atuartup misilitsinneq attaveqatigiittarnikkut piginnaasaqarfinni angusiffigissaguniuk piginnaasaqarfiit taakkua pisariaqartippai aammalu tamakkunatigut ilisimasassanik angusaqarsima- nini taakkualu pillugit ilisimaarisqaqarnini suliaqarnermigut takutittussaavai.

Misilitsissutit imaat angajulliit alloriarfianni atuartitsissutip siunertaanit ilikkagassatullu anguniaga- ssanit aallaaveqarput.

Qallunaat oqaasiini misilitsissutit

Qallunaat oqaasiini oqaluttariarsorluni allattariarsorlunilu misilitsinnerit 10. klassimi ingerlanneqart- arput.

Qallunaat oqaasiini allattariarsorluni misilitsinnerit marluk atuartut tamarmik misilitsiffigissavaat. Allattariarsorluni misilitsinneq oqaatsinik piginnaasatigut misilitsinnermik ataatsimik aammalu allat- tariarsorluni suliasamik ataatsimik imaqarpoq. Ilikkagassatut anguniagassat tamarmik ukiumi pineqartumi allattariarsorluni misilitsinnerni ilaatinnessaat pisariaqanngilaq, taamaattorli taakkua ilaat assigiinngiaartut sapinngisamillu amerlasuut misilitsinnermi ilaatinneqassapput.

Qallunaat oqaasiini oqaluttariarsorluni misilitsinneq misilitsissutissatut makinneqarsinnaavoq. Ukiut tamaasa novembarimi atuarfik misilitsiffiususaaq nalunaarfigineqassaaq, atuarfimmi tassani atuarti- tsissut taanna misilitsiffiussanersoq.

Atuartitsissut misilitsiffiusussatut makinneqanngippat atuartut ataasiakkaat atuartitsissut taanna misi- litsiffiginarlugu namminneq toqqarsinnaavaat.

Misilitsittoqannginnerani atuartut angajoqqaallu misilitsinnermi piumasaqaatinik naliliinermilu toq- qammavissanik ilisimatinneqassapput. Taamatutaaq misilitsinnerup immikkoortui ataasiakkaat qanoq ingerlanneqartarnersut ilisimatitsissutigineqassaaq, naliliilermi toqqammavissat karakterili- inermilu tunngaviusussat ilanngullugit.

Piginnaasatigut misilitsinneq

Qallunaat oqaasiini piginnaasanik misilitsinneq 1 tiimimik sivisussuseqarpoq.

Piginnaasatigut misilitsissut assigiinngitsunik suliaassartaqarpoq. Ukiut tamaasa sammisassani matuma kinguliani taaneqartuni suliaassat misilitsissutaasinnaapput: morfologi, ortografi, killiffilersuutit, atuakkamik paasinnineq, oqaaseqqortussuseq, oqaaseqatigiilerineq aammalu oqaatsitigut malusarinneq.

Atuartut misilitsissummik pappiaramillu allattuiffissamik tunineqassapput. Atuartut akissutitik misilitissummi allattussavaat. Misilitsinneq piareerpat, misilitsissut pappiararlu allattuiffik utertinneqassapput. Misilitsissummi allanneqarsimasut karakterimik ataatsimik nalilerneqassapput.

Piginnaasanik misilitsinnerup ilikkagassatut anguniagassat ukua aallaavigineruai:

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarnermi oqaatsinillu pigiliussiniarnermi

- oqaaseqatigiit katiterneqarnerisa inississorneri, killiffilersuutit kukkunaveersaarnerlu ilisimaarlugit suliarisinnaassavaat
- oqaaseqatigiit ilusilerinerini oqaatsit immikkoortut atuuffii suliarisinnaassavaat
- pisuni assigiinngitsuni tulluurtumik ilisimaarinnittumillu oqaatsinik atuisinnaassapput, soorlu oqaluinnarluni allannermilu, susassaqaqfinni / ulluinnarnilu naliginnaasumik oqaloqatigiinerni.

Piginnaasatigut misilitsinneq ilaatigut sulianik ilaqartassaaq, atuartup oqaasilerinerup pingaarneraani ilisimasaminik takutitsiffigisassaanik, soorlu oqaaseqatigiit tunngaviusumik ilusiini, oqaaseqatigiinni pingaarnermi, oqaasilerinermi aamma oqaaseqqortussusermi. Tamatumani siunertaavoq, atuartut oqaatsit oqaatsinillu atuneq pillugit tunngaviusutigit ilisimasaminnik takutitsinissaat.

Misilitsissutitut assersuutit Iserasuaat nittartagaani uani takuuneqarsinnaapput: www.iserasuaat.gl

Atuartut suliaannik nalilersuineq

Ilinniartitsinermut Aqutsisoqarfiup ukiut tamaasa retteprogrammi ukiumi tassani piginnaasatigut misilitsissummut naleqqussagaq nassiuttarpaa. Atuartut akissutaat tassunga ikkussuunneqassapput, programmillu nammineerluni akissutit tunngavigalugit karakteri naatsorsortarpaa.

Allanneq

Atuartut suna allaatiginiarnerlugu namminneq aalajangissavaat. Kuglepeniusinnaavoq imaluunniit aqerluusaasinnaavoq, tassami allatat nunguterneqarsinnaannginnissaannik piumasaaqateqartoqanngimmat.

Ilinniartitsisup atuartunut erseqqissassavaa,

- naqinnerit oqaatsillu ataasiakkaat ersarissumik allassimassammata
- oqaatsit katitikkat ataatsimut ersarissumik allassimassammata
- iluarsineqartut ersarissuussammata
- oqaatsit aallartinnerini naqinneq angisuujuersoq mikisuunersorluunniit ersarissuussammat.

Ikiuutit

Qallunaat oqaasiini piginnaasatigut misilitsinnermi ordbogit atorreqarsinnaapput, tassunga ilann-gullugit oqaatsit isummaannut ordbogi.

Allattariarsorluni misilitsinneq

Misilitsinnerit ingerlannerat

Allattariarsorluni suliame misilitsinneq 4 tiiminik sivilissuseqarpoq. Taakkua ilaat 1 tiimi oqaloqatigiinnermut atorreqartarpoq minnerpaamillu 3 tiimit atorlugit atuartut kisimiillutik allalluni misilitsissut akisarpaat. Taassuma saniatigut misilitsiqatigiit inimit oqaloqatigiiffianniit inimit misilitsiffissamut ingerlanerme 15 minutsit atorreqartarput. Atuartup suliassiissut ataaseq akissavaa.

Oqaloqatigiinneq

Atuartut misilitsinneq sioqqullugu oqaloqatigiittussanut 3-4-nik inuttalinnut agguareerseqassapput. Atuartut tamarmik immikkut misilitsissutissanik tunineqassapput, taakkualu atuartut peqatigiillutik misissussavaat. Suliassiissutit ataasiakkaat oqaasertaasa imaat piunasaqaatitaallu oqaloqatigiissutigineqassapput. Atuartut pappialami allattuiffissatut tunniunneqartumi allattuisinnaapput. Atuartut namminneq aalajangissavaat, oqaatsit suut atorlugit oqaloqatigiinnertik ingerlatissanerlugu. Oqaloqatigiinnerup imarisinnaavai:

- suliassiissutit oqaasertaasa assiliartaliussallu oqaloqatigiissutigineqarnerat
- oqaatsit oqariartaatsillu qanoq paasineqarnissaat
- sammisaq pillugu brainstormerseq aammalu mind map – qulequtaq atoruk
- imarisaanut, ilusaanut piunasaqaatinullu isummat
- piunasaqaatit periarfissallu.

Atuartut suliame nalilersuineq

Atuartup suliame najoqqutassat ukua malillugit nalilerneqarsinnaavoq:

- suliame ataatsimut isigalugu naammaginaratumik paasinartuuvoq ersarillunilu,
- suliame suliassiissummi piunasaqaatinik naammassinniffiuvoq,
- oqaatsit paasinarput qalarnaatsuunerat allanngorarnerallu naammaginarluni,
- suliame imartujuvoq,
- suliame tulleriinnilersugaavoq.

Nalilersuinnermi tunngaviusunik itisiliineq

- *Suliame ataatsimut isigalugu naammaginaratumik paasinartuuvoq ersarillunilu.*

Allattariarsorluni suliame nalilersorneqarnerani tamatigut ataatsimut isiginnilluni nalilersuisarneq atuqaasarpog. Nalilersuinnermi tassani saqqummiussap immikkoortui nalilersorneqartarput, soorlu imaa, annertussusaa, allaatiginnittaatsimik (genre) ilisimaarinnerneq, oqaatsit, tulleriissaarneqarnera il.il. Suliame pitsaassusaanut aalajangiisuusarpog ataatsimoortuunera ataqatigiinneralu, atuartup misilitsissutit oqaasertalerneqarnerani piunasaqaatinik naammassinniffigisaa namminerlu pikkoriffimminik qinikkaminillu allagaqarnermigut ataatsimoortitsiffigisaa.

Ataatsimoortumik nalilersuinerup immikkoortui aallaavigalugit atuartup suliassiissut qanoq anner-tutigisumik akisimaneraa nalilernerqassaaq. Naak suliassiissutip oqaasertalersorneranut sanillullugu akissutip imaa equngassuteqaraluartoq, oqaatsinik atuineq arlaannik imaqaarsinnaavoq atuartup pis-sarsiaqaatigisinnaasaanik. Taamaattorli suut tamaasa isigingaanni ataatsimoortuunerata annertuutigit amigaatai naliliinermut tamarmiusumut annikillisaataassapput.

- *suliaq suliassiissummi piumasaqaatinik naammassinniffiuvoq – imarisamigut ilutsimigullu.*

Suliaq akissut suliassiissutip oqaasertalernerqarneranut naapertuuppoq, allaatiginnittaatsip (genre) toqqarneqarnera imarisaalu suliassiissutip oqaasertalersorneranut eqquupput pingaaruteqarlutillu, soorlu saaffiginniffimmut aalajangersimasumut allagaanera eqqarsaatigigaanni.

- *oqaatsit paasinarput qularnaatsuunerat allanngorartuunerallu naammaginartuulluni.*

Oqaatsit paasinarpuussappata suliaq imarisamigut ataqatigiinnermigullu paasinarpuusariaqarpoq. Su-liaq paasiuminaatsortaqarpat – aamma soorlu qulartumik naqinnernik atuilluni allataanerata killiffi-lersugaaneratalu kingunerisaanik, taava oqaatsit qularnartutut isigisariaqarput.

Oqaatsit ersarissut paasiuminartuunnangillat, aammali oqaatsit qinerneqartut, oqaaseqatigiiliortar-nerit, isummanik killiliinerit, isummanik ataqatigiilersitsinerit immikkoortulersuinerillu eqqarsaati-galugit ersarissuupput atuaruminartuullutillu.

Oqaatsit allanngorartut paasiuminartullu ersarissuupput, aammalu nungullarnikuunnangillat (stereo-type), assigiaaginnaratik assigiaartuunatillu. Oqaatsit qinikkat syntaksilu allanngorartumik atuif-fiupput.

Oqaatsinik allannermi kukkunerit assigiinngitsut assigiinngitsumik nalilersorneqartassapput.

Allalluni kukkunerit ilaasa suliaq ersarlulertissinnaavaat. Kukkunerit ilaat pissutaallutik oqaatsit isu-maasa killingi qaangerneqarsinnaasarput, soorlu for/får, aamma kukkunerit qallunaat oqaasiini oqaat-sit allanngorarnerinik ilikkagaqarsimannnginnermik takutitsisut, soorlu r-mik kukkunerit, synes/syn-tes.

Suliaq allannikkut kukkuneqarfiusoq oqaatsinik qulakkeerinnissimannnginnertut nalilertariaqarpoq. Sukkut tamaanali kukkunerit ataasiakkaat tamakkiisumik paasinninnermi annertunerusumik isuma-lersorneqassangillat.

Immikkoortulersuineq killiffilersuinerlu eqqarsaatigalugit amigartumik nutaanik immikkoortulersui-neq naggasiisarnerlu tamatigit atuaruminartitsinermut taamaammallu aamma paasiuminartitsinermut killiliisuusarput.

- *Suliaq imartujuvoq.*

Atuartut allalluni saqqummiussami takorluukkatik, misigissutsitik, eqqarsaatitik, misilittakkatik ilisi-masatillu saqqummiussinnaasariaqarpaat. Tassa imaappoq suliassiissutip oqaasertaani piumasaqaatit apeqqutaatillugit immikkoortut taakkua atuartup suliaaniittariaqarput assigiinngitsutigit akuleriil-lugit assigiinngitsumillu annertussusilikkamik.

Suliap imaata annertussusaanik nalilersuineri apeqqutaasarpooq sammisap immikkoortuinik assigiinngitsunik qanoq annertutigisumik ilanngussisoqarnerisooq imaluunniit eqqartukkap ingerlanerani imaata immikkoortui qanoq ilanngunneqartiginersut. Taamaammatt annertussusaa oqaatsit qassit allanneqarsimanersut kisillugit aalajangerneqarneq *ajorpoq*, aammali apeqqutaavoq sammisap qulaajarneqarnera qanoq naammaginartiginersooq allanngorartiginersorlu.

- *Suliaq tulleriinnilersugaavoq.*

Tulleriinnilersornera allaatiginnittaatsimi (genre) piumasaqaataasunut, suliassiissutip oqaasertaanut imarisaanullu tulluartausariaqarpoq. Suliassiissutaasumut sanilliullugu siunertarineqartoq, tamarmiussusaa eqqartugaasullu attatiinnarneqarnera suliap tunngavissittariaqarpai.

Akissutip pitsaasup ilisarnaatigaa suut saqqummiunneqarnissaannik isumaliuteqarsimaneq, aammalu tulleriinnilersuineri suut tulleriillugit saqqummiussorneqarnerisut.

Erseqqissarneqassaaq ataatsimoortumik nalilersuineq aallaavigalugu karakteriliisoqassammat. Nalilersuineri piumasaqaatit assigiinngitsut ataasiakkaat oqimaalutarneqassapput – immikkoortillugit ataatsimoortillugillu. Taamaalilluni nalilersuineri piumasaqaammi ataatsimi kukkunerit amigaatillu kisimiillutik karakterimut tamarmiusumut tunngaviliisuussanngillat.

Qarasaasiamik atuineq

Atuartut namminneq allallutik qarasaasiamilluunniit atuillutik suliartik sularisinnaavaat. Atuartup suliaminut qarasaasiaq atoruniuk ordbogit elektroniskiusut aamma oqaasilerinerimut allallunilu kukkuniiaatit atorsinnaavai. Internetsimut imaluunniit drev-imut ataatsimoorussamut attaviliisoqassanngilaq.

Peqqissaarneq/layout

Suliap peqqissaarunneqarnera imaluunniit layout karakterilerneqassanngillat, kisianni allakkat atuarneqarsinnaanngitsut allatap paasinissaanut killiliippata ajornartitsivippataluunniit, tamanna nalilernissaanut sunniuteqassaaq.

Misilitsinnermi ikiuutit

Akisinnermi ikiuutaasinnaasut naleqquttut tamarmik atorneqarsinnaapput.

Oqaluttariarsorluni misilitsinneq

Misilitsinnerup ingerlanneqarnera

Misilitsinneq piareersarnertaqarlunilu saqqummiussinertaqarpoq. Kisimiilluni misilitsittoqarsinnaavoq imaluunniit misilitseqatigiittoqartillugu atuartut amerlanerpaamik pingasuusinnaapput.

- Kisimi misilitsittoqartillugu 20-40 minutsit piareersarnermut 20-40 minutsillu saqqummiussinermut atorneqassapput.
- Misilitseqatigiittoqartillugu 40-60 minutsit piareersarnermut 20-40 minutsillu saqqummiussinermut atorneqassapput.

Piffissat atugassat ilinniartitsisumit atuartunillu aalajangerneqassapput.

Atuartoq imaluunniit atuartut misilitseqatigiit misilitsissutissamik makitsissapput, pisassiissutinut attuumassuteqartumik.

Misilitsinneq qallunaat oqaasii atorlugit ingerlanneqassaaq. Atuartup imaluunniit misilitseqatigiit misilitsissut nassuiaateqarfigissavaagt, misilitsissullu oqaloqatigiissutigineqassalluni. Oqalulluni saqqummiussinermi piginnaasat aamma allatat, saqqummeeriaatsit allat, sanilliussisinnaaneq misilitsissutillu nalilersorsinnaanera misilitsissutaassapput.

Soorlu ilikkagassatut anguniagassat atuartup oqaatsitigut attaveqatigiinnermi tamatigoortumik piginnaasassai ersarissumik piumasaqarfigingaat, taamatut ippoq oqaluttariarsorluni misilitsinnerup atuartup oqaatsiminik atuisinnaanera takutissavaa. Matumani pingaartuuvoq atuartup piginnaasaqarfiit makkua ataatsikkoortissinnaanera:

- paasinnineq (reception): tusaasanik paasisaqarsinnaaneq
- suliaqarneq (produktion): namminermik paasisitsisinnaaneq
- suleqatigiinneq: oqaloqatigiinnermi peqataasinnaaneq
- kulturimik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilisimasaqarneq: nunani allani kulturinik ilisimasaqarneq namminerlu kulturiserisamut assigiissutsinik assigiinngissutsinillu eqqarsaateqarsinnaaneq.

Ikiuutit

Atuartoq imaluunniit misilitseqatigiittut piareersarnermini allattuisinnaapput, taamatullu nammineq allatat ordbogillu atorsinnaallugit. Allattukkat piareersarnermi suliaasimasut saqqummiussinermut nassarneqarsinnaapput.

Kisimiilluni imaluunniit misilitseqatigulluni

Qallunaat oqaasiini atuartut ataasiakkaat ilinniartitsisortik isumasioereerlugu aalajangissavaat, kismiillutik imaluunniit misilitseqateqarlutik misilitsinniarnertutik.

Pisassiissutit

Pisassiissutit misilitsinnerit imarisaannut ingerlanniarninullu tunngaviliisuupput.

Qallunaat oqaasiini pisassiissutit ukiup ingerlanerani atuartitsinerup misilitsinnerullu imminnut atasuteqaatigaat. Pisassiissutit atuartitsinnermi sunik sammineqarsimanermit takussutissaapput. Misilitsissutissat qinerneqarnerinut piareersarnerinullu tunngaviupput atuartullu misilitsissutinik suliaqarnerminni tunuliaqutimik ilaattut qulakkeerinnissutigissavaat, aammalu pisassiissutit misilitsinnermi oqaloqatigiinnermi tamanut assigiimmik tunuliaqutaallutik.

Allatat oqaluttuarpalaartut paasissutissiisullu kiisalu saqqummeeritaatsit allat tamatigoortumik siamasissusillit misilitsinnerup oqaluttariarsornertaanut pisassiissutaassapput.

Pisassiissutit quppernerit nalinginnaasut 60-80-it annertussuserissavaat naammaginartumik nalunasusillit, nalinginnaasumik allaatigisat nutaanerit (nyere prosa), taalliat (poesi) aamma allaatigisat nalinginnaasut piviusunik imallit (sagprosa) saqqummeeriaatsillu allat, isiginnaagassiat (drama) taakkununga ilaasinnaapput. Atorsimasat allannertaqanngitsut tassaasinnaapput assit, nipit videollu. Taakkua saniatigut suliat annertunerit marluk pisassiissutaassapput, taakkununga ataaseq oqalutualiaassaaq qallunat sanaavat.

Pisassiissutit atuartut isumasiorlugit suliarineqassapput. Taakkua assilineri atuartunut tunniunneqassapput.

Pisassiissutit censorip Ilinniartitaanermullu Aqutsisoqarfiup kingusinnerpaamik 1. maajimi tigoreersimassavaat.

Pisassiissutit pingaaruteqarput, misilitsinnermut tunuliaqutaagamik, taamaammallu atuartut allatanik soqutiginerpaasaminnik toqqaataaannissaat pingaartuuvoq. Allatat pisassiissutini tamatigoortuunissaat piomasqaataavoq, tassa imaappoq allatat siamasissumik toqqagaassapput ukiullu ingerlanerani atuartut sammisarissimassavaat.

Allatat sammisanut assigiinnut katersornissaat piomasqaataanngilat, kisiannili sammisimasanik suliaqarneq ataqatimoortumik ingerlanneqarsimasinnaavoq, allatanit sumit tamanit tigulaaginnakkanut sanilliullugu.

Atuartut tamaasa immikkut pisassiissutinik suliaqarfiusinnaapput. Atuartut kikkuunerinik pisassiissutillu suunerinik takussutissamik, soorlu skemamik immersuiffiusinnaasumik, censorimut ilanngussisoqassaaq.

Pisassiissutit naammaginartumik nalunassuseqassapput, tassa imaappoq angajullerni ilikkagassatut anguniagassat iluiniissapput. Pisassiissutit siamasissumik katitigaassapput. (Takussutissiaq matuma kingulianiittoq takuuk).

Allatat tamarmik allattui qulequtaallu ilanngunneqassapput, najoqqutarisat quppernerillu nalinginnaasut amerlassusaat ilanngullugit. Saqqummeeriaatsini allani sulianilu annertunerni quppernerit nalinginnaasut amerlassusaat nalunaarutigineqassanngillat.

Pisassiissutit atuartut ukiumi atuarfiullunilu misilitsiffiusumi taamaallaat sammisarissimassavaat.

Qupperneq nalinginnaasoq

Nalinginnaasumik allaatigisami (prosa) qupperneq nalinginnaasoq 1.300-nik naqinnertaqarpoq taallarlalu versinik 30-nik titarneqarluni. Naqinnerit amerlassusaat kisikkaanni akunneri ilannguneeqas-sannigillat.

Saqqummeeriaatsit allat nalinginnaasunik quppernilerneqarneq ajorput, taaguutaalli, ukioq saqqum-merfiat suliarinnittorlu ilannguneeqassapput.

Pisassiissutit misilitsissutissallu	Takorluukkiat (Fiktion)	Piviusut (Ikke-fiktion)
<p>Allatat Qallunaat oqaasiini quppernerit nalinginnaasut 60-80-t aamma suliat annertunerit marluk pisassiissutaas-sapput.</p> <p>Suliat annertunerit ilaat ataaseq oqaluttualiaassaaq takorluukkiat qallunaamit allataq.</p> <p>Suliap annertunerup aappaa tassaa-sinnaavoq: isiginnaagassiaq (drama), filmi isiginnaagassiaq, tusarnaagassiaq (hørrespil), titartakkat isiginnaagassiat (tegnesealbum), oqaluttuaaqqat katersat (novellesamling) allanngortitaanngitsut, taalliat katersat (digsamling) allanngortitaanngitsut, allaatigisat nalinginnaasut piviusunik imallit (sagproga) il.il.</p> <p>Qupperneq nalinginnaasoq 1300-nik naqinnertaqarpoq taallarlunniit 30-nik versitaqarluni.</p>	<p>Allatat (litteratur) nutaanerit Taallat, nalinginnaasumik allaatigisat (prosa) immaqalu isiginnaagassiaq (drama), soorlu: Oqaluttualiaq (roman) Oqaluttualiaaraq (novelle) Isiginnaagassiaq (drama) Taallaq Essay Nalinginnaasumik allaatigisaq naatsoq (kortprosa) Naqitassianngorlugu allagaq (manuskript) Oqaluttualiaq (eventyr)</p>	<p>Allaatigisat piviusunik imallit (Sagprosa) Aviisinit, naqitanit il.il. tigusat, soorlu: Allaaserisat (Artikler) Aviisini pingaarnerutitat Atuartartut allagaat Kronikkit Voxpopit Ussasaarutit Atuakkanit aalajangersimasumik sammisalinnit tigulaakkat (Fagbogsuddrag) Essay</p>
<p>Saqqummeeriaatsit allat</p>	<p>Takorluukkiat allat atuak-katut taaneqarsinnaanngitsut, soorlu: Filmit isiginnaagassiat Filmeeqqat (Novellefilm) Filmit naatsut (Kortfilm) Musikvideot</p>	<p>Aalajangersumik imallit allat, aalajangersumik allaatiginninnerunngitsut, soorlu: Reklamat (naqitat) TV-reklamat Nutaarsiassat</p>

	Tegnefilmit Tegneseriat Eqqumiitsuliatut assit Isiginnaartitsissusiat (Teater) Tv-dramatik-it Tusarnaagassiat (Hørespil) Computerspil	Piviusulersaarusiat (Dokumentarprogram) Apeqqarissaarnerit (Interview) Radiokkut tusarnaagassiat (Radiomontage) Paasissutissiiniaanerit Timersornermik programmit Tusagassiorfinnit assit (Pressefoto) Nittartakkani qupperit
--	---	---

Misilitsissutit

Misilitsissutissat atuartitsissummi ilinniartitsisumit suliarineqassapput, taamaaliornikkut atuartitsisutit ilikkagassatut anguniagassaani immikkoortut arlallit ilanngunneqarsinnaammata aammalu piffissap piareersarfiusussap sivisussusaa najoqqutarineqarsinnaammata.

Oqaluttariarsorluni misilitsissutit pisassiissutit sammisimasallu taakkunaneersut tamatigoortumik imarissavaat. Misilitsissutit ataasiakkaat misilitsinnerup ingerlanerani annerpaamik marloriarlugit atorneqarsinnaapput, aamma misilitsinneq ullumik marlunnik sivisutigigaluarpuunniit. Atuartut ataasiakkaat misilitsiqatigiittullu misilitsissutissat ikinnerpaamik sisamat akornanni makitassaminik toqqagaqarfigisinnaassavaat. Tamanna aamma atuartumut misilitsiqatigiinnulluunniit kingullerut atuuppoq.

Misilitsissutit oqaasertai nassuiaateqassanngillat atuartitsinnermilu atorneqarsimassanatik. Misilitsissutit assinik, nipinik imaluunniit collagemik ilaneqarsinnaapput.

Misilitsissut soorlu tassaasinnaavoq oqaluttualiap ilaa, oqaluttuaaraliaq, erinarsuutip taallartaa, ussaasarut, taallaq, aviisimi ilanngutassiaq, saqqummiussassanngorlugu allagaq (manuskript), nipilersuut videoliaq, filmi naatsoq, filmip isiginnaagassiap ilaa, il.il.

Oqaloqatigiinnissat periarfissikkumallugit misilitsissutit pisassiissutini sammisaat ilaannik eqqartorneqartunik assigiinngitsunik imaqartinneqarsinnaapput.

Misilitsissutissap atuartut naammaginartumik tunngavississavai aammalu saqqummiussinissaannut oqaluttuarinninnissaannullu perisarfississallugit, taamaaliornermikkut ilinniarsimasaminni ilisimasaminnik takutitaqarsinnaassammata allanngorartumillu ilinniarsimasaminni taaguutinik suleriaatsinillu atuisinnaassallutik. Tamanna ima paasineqassaaq, misilitsissutissap suliarinera oqimaattuusari-aqanngilaq, atuartumut piginnaanikitsumut aamma, aappaatigulli atuartoq piginnaaneqarluartoq suliasaqtartittariaqarpaa piginnaasaminillu takutitsinissaanut periarfissittariaqarlugu.

Allataq saqqummeeriaaserluunniit alla takivallaassanngilaq. Atuartut tamarmik allatamik arlaleriarlutik atuarnissaminnut, takusaqarnissaminnut imaluunniit tusagaqarnissaminnut periarfissinneqassapput allattuinnissamullu periarfissaqassallutik.

Soorlu misilitsissut filmimit isiginnaagassiamit tigusaappat, taava ilinniartitsisup tassunga tunngatilugu allataq naatsoq eqikkagaq allassimasinnaavaa.

Atuarfiup misilitsissutissat taakkununggalu ilanngussat nassitutissavai, censorimit kingusinnerpaamik 1. maaji tiguneqartussanngorlugit, censori misilitsissutissap imarisaanik tamakkii-sumik paasissutissinneqassammat.

Nalilersuineq

Oqaluttariarsorluni misilitsinnermut karakteri tamakkii-sumik nalilersuineq tunngavigalugu tunniunneqassaaq. Oqaluttariarsorluni misilitsinnermut piumasaqaataasut ukuupput:

- imaanik taassumalu immikkoortuinik pingaarnernik paasinnineq
- oqaatsit, imarisaata allaatiginnittaatsillu ataqatigiinnerannik nassuiaaneq takussutissiinerlu
- misilitsissummik nalilersuineq
- misilitsissummiittunik qimerluugaqarneq
- sanilliussineq
- tulleriinnilersuineq
- oqaasertalersuineq paasissaasumillu taasinernik ersarissumik atuilluni oqalunneq
- allanngorartunik oqaaseqqortussuseqarneq
- oqaloqatigiinnermi peqataasinnaaneq
 - attaveqatigiinnermi periutsinik qularnaatsumik atuineq, soorlu oqaatsit allanngorlugit oqaatigeqqittarneri, taaguutinik imartuunik (overbegreber) atuineq, oqaatsit atorlugit nassuiaaniarneq, nassuiaalluni oqaatsinik amigartoornermi ussersornermik ilaartuineq.

Atuartup oqaatsitigut piginnaasai nassuiaaneratigut, saqqummiussineratigut, oqaloqatigiinnermi peqataaneratigut, tusarnaaneratigut, oqalliseqataaneratigut, isummaminik saqqummiussineratigut, assersuuteqarneratigut sanilliussineratigullu misilinneqassapput. Oqaaseqatigiit naammassinngisat, imminut uteqqiinerit, oqaatsinik pisariaqanngitsunik atuineq, nattaqqallisaartumik oqalunneq il.il. nalinginnaasuupput, tamakkumi oqalunnerup ilisarnaatigilluarmagit.

Atuartup:

- misilitsissummik saqqummiussinermini namminiivilluni ingerlatsisimanera,
- nassuiaanermini misilitsissullu pillugu oqaloqatigiinnermi eqqortumik allanngorartumillu oqaatiginnissimanera,
- annertusisamik naleqqiussaqaarsinnaanera

suliat naammassisat nalilernerini pitsaasutut ilaatinneqassapput.

Naatsorsuutigineqarpoq atuartup oqaloqatigiinnermi aallarniisarnissaa, aammalu atuartup pisassiisutitut innersuussisarnera kiisalu ukiumi sulianut imaluunniit nammineq misilittakkaminut ilisimasaminullu sanilliussisarnera pitsaasutut isigineqassaaq.

Misilitsissummik nalilersuinnermi atuartup misilitsissummut isummani nassuiarlugulu tunngavilersortariaqarpaa. Atuartup misilitsissummi isummat pingaartitat namminerlu isummani aamma sanilliussinnaavai imaluunniit misilitsissutitip oqariartuutai pitsaassusaalu isummorsorfigisinnaallugit. Nalilersorneqartoq tassaavoq atuartup misilitsissummik suliaqarnera, tassunga ilanngullugit tunngavilersuinnera uppersaasiisarneralu, atuartup nammineq isumai pingaartitaalu pinnagit.

Misilitsissutip imaanik tassanilu pisunik paasinninneq nassuiaanermut tunngaviuvoq. Assersuutigalugu atuartup misilitsissummik paasinninnini allatap imaata ineriartorneranik ilusaanillu nassuiaanermigut takutissinnaavaa, nassuiaatillu taassuma allatami allaatiginnittaatsimik (genre), allatap tunngaviusumik sammisaanik (tema), qanoq suliarineqarsimaneranik (komposition), isumaanik siunertaanillu aalajangiussiniarneq kingunerisinnaavaa. Taakkua saqqummiunneranni naalisarnera (referat) ilanngunneqarsinnaavoq, piumasaqaataanngilarli. Aamma imaanik oqaluttuareqqiineq takisuuliutisariaqanngilaq, taamaaliornikkut misilitsinnermi suliaq ilagisassaminik allanik amigaa-teqalissammat. Naalisagaq pitsaasoq tassaavoq, atuartup ilisimaarinninnermigut pingaaruteqartutut isigisaminik immikkoortiteriffigisimasaa.

Naammassisaq sanilliussinermik naammaginartumik tunngavilersukkamik ilaqartariaqarpoq. Piumasaqaatip taassuma atuartup misilitsissutip annertunerusunut atassuteqarneranik takunnissinnaanera imarivaa, kisianni aamma oqaatsini atornerqartuni sunik pisunik maluginiagaqarsinnaavoq, soorlul misilitsissut tassaasinnaavoq allagaq piffissaq aalajangersimasoq pillugu allanneqarsimasoq klassip sammisimasaa, allagaq allaatiginnittaatsimi aalajangersimasumi klassimi immikkut itisuuliutitigalugu sammisimasami allanneqarsimasuusinnaavoq (soorlu oqaluttualiaq (eventyr)), imaluunniit misilitsissutaasinnaavoq atuakkiortup klassimi itisuumik sammineqarsimasup suliaaneersoq, tassanilu atuortoq assersuutigalugu inuttaasunut avatangiisinullu immikkut ilisarnaquteqartunut sanilliussisinnaavoq.

Naak misilitsissutit pisassiissutinut atassuteqarnissaat piumasaagaluartoq, piumasaqaataanngilaq atuartup sanilliussinermini taakkuninnga atugaqarnissaa. Periarfissat amerlasuut taanna ilagiinnarpaat. Allat tassaasinnaapput atuartup nammineq atuarsimasai, filmit atuartup takusimasai, nammineq misigisimasai misilittagaalu, atuartullu inuunermut nammineq isumaa. Pingaartoq tassaavoq, atuartup atassuteqarneq nassuiarsinnaappagu tunngavilerlugulu, tunngavilersuineri naammaginartumi assertuutit sanilliussinerillu toqquarlugaasut atorlugit.

Karakterit oqaasertalernissaannut siunnersuut

Qallunaat oqaasii

Allattariarsorneq

Karaktereri	Taaguutaa	Allaaserinera
A	Pitsaalluinnartaq	<p>Akissut suliassiisummi piumasarineqartunut sanilliullugu ersarippoq, tamakkiisuulluni allalluagaallunilu. Peqqissaarussaavoq qulequtarisamilu ilanngutissallugit tulluartut ilanngunneqarlutik.</p> <p>Akissut tulleriinnilersugaalluarpoq allaatiginnittaatsimullu atorineqartumut naapertuulluni.</p> <p>Akissut suliassiisummi piumasarineqartunut sanilliullugu pingaaruteqartunik ilaqarpoq imartullunilu.</p> <p>Oqaatsit qularnaapput allanngorartuullutillu, oqariartaatsinik taaseriartaatsinillu atorluaaffiullutik qularnaatsumillu oqaaseqatigiileriffiullutik.</p> <p>Allaqqissaarneq killiffilersuinerlu qularnaapput.</p> <p>Annikitsunik kukkuneqarsinnaallunilu amigaateqarsinnaavoq, attaveqatigiinnermut annertunerusumik akornutaanngitsunik.</p>
B		
C	Pitsaasoq	<p>Akissut ataatsimut isigalugu suliassiisummi piumasarineqartunut sanilliullugu paasinarpoq tamakkiisuullunilu. Qulequtarisap ilaanik ilanngussiffiuvoq. Akissutip ilaa tulluartumik tulleriinnilersugaavoq.</p> <p>Akissut suliassiisummi piumasaqaatinut sanilliullugu imartuujunngikkaluarluni pingaaruteqartunik ilaqarpoq.</p> <p>Oqaatsit paasinarput nammaginartumillu allanngorarlutik.</p> <p>Allaqqissaarneq, killiffilersuineq oqaaseqatigiilerinerlu naammaginartumik qularnaapput.</p> <p>Akissut kukkuneqallattaarpoq amigaateqallattaarlunilu, attaveqatigiinnermut akornutaanngitsunik.</p>
D		
E	Naammattoq	<p>Akissut suliassiisummi piumasarineqartunut sanilliullugu paasinarpoq akuereqqartariaqarlunilu, arlalinnillu paasiuminaatsunik imaqarluni.</p> <p>Oqaatsit ilaatigut paasinarput, allataatsimili, killiffilersuinermi oqaaseqatigiilerinermilu annertuutigut qularnaquteqarluni.</p> <p>Imaa akuerineqarsinnaavoq, qarsupiffiuvorli tamakkiisuunanilu. Tulleriinnilersorneq paasiuminaappoq nalaatsornerullunilu.</p> <p>Akissut attaveqatigiinnermut akornutaasunik annertuutigut kukkuneqarpoq amigaateqarlunilu.</p>
Fx		
F		

Qallunaat oqaasiini naliliinermi skema, allattariarsorluni suliaq

Atuartup aqqa: _____ Klassi: _____

Sammissaq: _____ Atuarfik: _____

Attaveqaqatigiinnermi piginnaasat	Qularnaalluinnarpoq	Qularnaappoq	Naammaginarpoq	Naammaginangilaq
Suliasiiissutip oqaasertalersorneranut sanilliullugu naammaginarnera				
Tulleriinnera takussutissineralu: aallaqqaataa naaneralu, ataatsimoortumik allannera (soorlu piffissaq, piffik, imaa, ingerlarga, allaatiginera). Pisup attatinnaanera.				
Pingaarutillit ilanngunneqarnerat – anguniagaq ersarissoq				
Inuttut isummerneq / nalilersuineq / isummersuutit				
Iisimasanik, misigisanik, misigissutsinik takorluukkanillu oqaatigininneq				
Nassitsisumut – tiguisumut tunngasut				
Allat – soorlu naalisagaq, misissueqqissaarneq, allaatigininneq				
Allaatiginnittaatsimik (genren) attassiinnarneq				
Imarisaata annertussusaa (naammaginarartumik takissusaa)				
Oqaatsit oqaatsinillu atuineq				
Oqaatsit qanoq qularnaatsigisumik atorneqarnerat (ersarissut paasinartullu)				
Oqaatsit atorneqartut eqqortuunerat (eqqortumik oqaatigininneq)				

Oqaatsit allanngorarnerat (oqaatsit qinikkat oqaaseqatigiillu sannaat allanngorartut)				
Sammisamut suliaasiis- summullu oqaatsinik tul- luartumik atuineq				
Kukkunersuineq				
Killiffilersuineq – pingaar- tumik naggat				

Oqaaseqaatit:

Karakterit oqaasertalernissaannut siunnersuut

Qallunaat oqaasii

Oqaluttariarsorneq

Karakterit	Taaguutaa	Allaaserinera
A	Pitsaalluin-nartoq	<p>Misilitsissutip imaanik pingaarnermik ilisimasanik qularnaatsumillu paasinninnermik takutitsisoqarpoq. Isumasiuineq misilitsissummik eqqorluartumik qimerluuinikkut tunngavilersugaalluarpoq.</p> <p>Qallunaatut atuartitsineri ilisimasassanik atuineq qularnaappoq tamakkiisumillu paasisaqarnermik ersersitsilluni.</p> <p>Naleqqiussineq tunngavilersugaalluarpoq atuartullu qallunaatut atuartitsissummi ilisimasassanik paasinninnini takutippaa.</p> <p>Misilitsissutip imaanik naliliineq pitsaasumik tunngavilersugaalluarpoq.</p> <p>Saqqummiussaq tulleriinnilersorluagaavoq. Oqaasertalersuineq erseqqippoq.</p> <p>Oqaatsit paasinarput erseqqillutillu. Oqaatsit pigiliussat oqaaseqatigiilerinerlu allanngorarfiusumik pitsaasumillu atuiffiupput.</p> <p>Atuartoq oqaloqatigiinnermi, eqqummaariffiusumi tunngavilersukkanillu akissuteqarfiusumi, nammineerluni imminullu tatigaluni peqataavoq.</p>
B		
C	Pitsaasoq	<p>Misilitsissutip imaanik paasinninneq naammaginatsumik erseqqippoq, isumasiunerlu oqaatsinik, imaanik allaatiginnittaatsimillu naammaginatsumik qularnaassusilimmik misissugaqarnikkut tunngavilersugaavoq.</p> <p>Qallunaatut atuartitsineri ilisimasassanik atuineq naammaginatsumik qularnaappoq.</p> <p>Suliaq naammaginatsumik pitsaassusilimmik naleqqiussinertaqarpoq, atuartullu misilitsissummik naliliinera tunngavilersugaalluarpoq.</p> <p>Saqqummiussaq tulluartaqumik tulleriinnilersugaavoq. Oqaasertalersuineq naammaginatsumik paasinarpoq.</p> <p>Oqaatsit paasinarput naammaginatsumillu erseqqillutik, oqaatsinik pigiliussatigut oqaaseqatigiilerinikkullu allanngorarfiullutik. Oqaatsit amigaateqarput, attaveqatigiinnermik annertuumik killiliinngitsunik.</p> <p>Ilisimasassat pillugit oqaloqatigiinneq tunngavilersukkanik akissuteqarfiuvoq.</p>
D		
E	Naammattoq	<p>Misilitsissutip imaanik pingaarnermik taassumalu immikkoortuinik pingaarnernik paasinninneq akueriinnartariaqarpoq. Isumasiuineq qularnarpoq, aamma oqaatsit, imaata allaatiginnittaatsillu imminnut ataqatigiinnerannik paasinninneq akueriinnartariaqarpoq.</p> <p>Qallunaatut atuartitsineri ilisimasassanik atuineq qularnarpoq nalaatsornerullunilu.</p> <p>Naleqqiussineq amigarpoq. Atuartup misilitsissummik naliliinera tunngavilersugaanngilaq.</p> <p>Saqqummiussaq tulleriinnilersugaanngilaq. Oqaasertalersuineq ilaatigut ersarluppoq. Oqaatsit paasinarsinnaapput erseqqissinnaallutillu, oqaatsinili pigiliussani oqaaseqatigiilerinermilu eqquilluarneq amigaataavoq. Oqaatsitigut kukkunerit attaveqatigiinneq akornusersorpaat.</p> <p>Oqaloqatigiinnermi atuartoq taamaallaat aperineqarnermini naatsumik akisarpoq.</p>
Fx		
F		

**Qallunaat oqaasiini naliliinnermi allattuiffik,
oqaluttariarsorluni misilitsinneq**

Ateq: _____

Klasse: _____

Attaveqaqatigiinnermi piginnaasat	Qularnaalluinnarpoq	Qularnaappoq	Naammaginarpoq	Naammaginangilaq
oqaaseqqortussuseq				
taajuineq				
oqaaseqatigiilerineq				
oqaatsit naanerisa allanngorartinneri (bøjningsformer)				
kommunikationsstrategier				
Paasinnineq				
Misilitsissutip nassuiarnera				
Allatap suussusaa (teksttype)				
Imarisaa sammisamilu pisut				
nassiussisup – tiguisisup oqariartuutai				
Sanilliussineq / naliliineq				
Inuttut isummerneq				
Allatanut allanut tuttitaqarneq				

Oqaaseqaatit: